

Novemberrevolutionen i Tyskland 1918 - et tidsdokument

I 1918 blev det tyske kejserrige styrtet. Novemberrevolutionen 1918 udbrod 3.-4. november i Kiel som et mytteri i den tyske højsøflåde. Den spredte sig meget hurtigt til mange tyske storbyer, hvor der blev etableret arbejder- og soldaterråd. I München blev Bayern proklameret som rådsrepublik 7. november og 9.-10. november dannedes Berlins arbejder- og soldaterråd. Rådsmeningen er en direkte demokratiform, som har inspireret mange efterfølgende sociale bevægelser. 17. november 1918 blev våbenhvilen underskrevet i Compiègne skoven mellem de allierede entente-magter og Tyskland.

Midt i al dette er en pakke med kamme af horn på vej fra København til Amsterdam via Tyskland. Jeg har egentlig købt dette adressebrev på grund af destinationen, fordi det omhandler en pakke fra Danmark til Holland, og det er mig bekendt det eneste kendte adressebrev/adressekort til denne destination før 1945. Taksten er 108 øre. Pakken bevæger sig igennem 3 lande: Danmark, Tyskland og Holland og repræsenterer derfor en meget typisk pakketakst i perioden 1880 til 1921: 36 øre for hvert land pakken går igennem, altså 108 øre. Der er tilsvarende takster til Belgien (Danmark-Tyskland-Belgien) og Schweiz

Forsiden på adressebrev på pakke til Holland sendt 1. november 1918. Bemærk de mange stempler: København 8 1.11.1918 - Hamburg 7 4.11.1918 - Emmerich 2 14.11.1918 - samt Hamburg 7 igen utydeligt men formentlig 14.1.1919. - stempel retour samt Hamburg 7 i violet, formentlig påført i Holland - retour påført i blåkridd i Danmark sammen med portodeling 81/27 som er fordeling af fremmed og dansk porto

Bagsiden af adressebrevet, hvor der er ankomststempel Amsterdam 18.11.1918. Der er et rektangulært stempel med udregning af toldgebyrer -5 cent i fortoldningsgebyr og 40 gylde i importtold. For toldgebyret er påklæbet 5 cent hollandsk portomærke, som er stemplet med samme stempel som ankomststemplet, men datoen er ulæselig. Der er påskrevet: kamme af horn - returvarer, samt geweigerd, som må betyde nægtet modtagelse. Transitstempel Emmerich 2 10.1.1919 samt ankomststempel København Toldpostkontor 16.1.1919

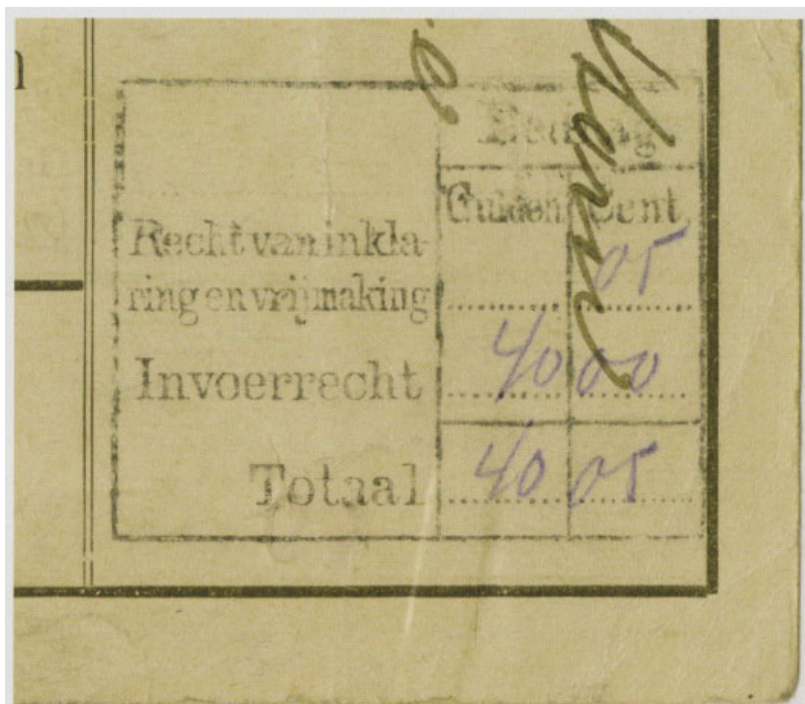
(Danmark-Tyskland-Schweiz). Og det er alt i alt meget normalt.

Pakken er afsendt fra København 1. november 1918. Den har transitstempel Hamburg 7, 4. no-

vember 1918 12-1 N(achmittag). Den har derudover transit-stempel Emmerich 14. november 1918 9-10 V(ormiddag). Emmerich er en grænseby til Holland beliggende ved Rhinen.

Umiddelbart virker 10 dage som meget lang tid for en pakke og et adressebrev at bevæge sig fra Hamburg til Emmerich – en tur som er på ca. 400 km, og som i dag med bil tager godt 4 timer at gennemføre. Svaret er naturligvis, at pakken havnede lige midt i den tyske revolution, og at tyskerne i de dage havde andet at tænke på end at befordre post og pakker.

Pakken ankommer til Amsterdam 18. november om aftenen. Den bliver påført et hollandsk portomærke på 5 cents, som dækker ”Ret til toldklarering og frigivelse” eller på nudansk fortoldnings-

Det rektangulære rammestempel på bagsiden i forstørrelse. På nogle adressebrevet er dette stempel en påklæbet etiket, kaldet bordereau. Importtolden på 40 gylde fremgår tydeligt

7. Det meddeles herved, at Udførsel her fra Landet af Horn af enhver Slags indtil videre er forbudt.

Sammendrag af Udførselsforbud bedes suppleret i Overensstemmelse hermed.

(K. II. B. 18939.)

gebyr. Den påføres også en importtold på 40 Gylden. Det fremgår af rammestempel på bagsiden.

Modtageren nægter at modtage pakken, sikkert på grund af den høje importtold. Den returneres med påtegningen: modtagelse nægtet. Ankommer til Emmerich 10. januar 1919, passerer Hamburg 14. januar 1919 og ankommer til København 16. januar 1919.

På dette tidspunkt har den tyske revolution gennemløbet flere meget begivenhedsrige faser. To af de vigtigste politiske figurer i den tyske revolution Rosa Luxembourg og Karl Liebknecht var da – 15. januar 1919 – blevet myrdet af højreorienterede frikorps soldater, støttet af socialdemokraterne.

Så man kan sige, at adressekortet virkelig har oplevet store politiske omvæltninger.

Returportoer var den samme som fremsendesportoer: 108 øre. På dette tidspunkt -1918/1919 – var der ikke udgivet portomærker i Danmark, så der er selvfølgelig ikke sat portomærker på forsendelsen, som det senere sker. Returportoer er imidlertid

angivet med blåkridt på adressebrevet: 81/27, hvilket betyder: 27 øre til det danske postvæsen og 81 øre til de fremmede postvæsener (Tyskland og Holland), hvilket i alt giver 108 øre. Det hollandske fortoldningsgebyr på 5 cents synes ikke at være opkrævet, og importtolden på 40 gylden bortfalder naturligvis ved returneringen. Adressebrevet er skåret i toppen, men register-

mærket er bukket om kanten, så adressebrevet har måske set sådan ud allerede ved afsendelsen. Under alle omstændigheder kan sige, at den grimme ælling er blevet til en smuk svane.

Jeg har ledt i Officielle Meddelelser i november 1918 for oplysninger om problemer med postvæsenet i Tyskland i perioden. Der er dog ingen advarsler om, at der skulle være udfordringer.

Derimod fandt jeg under 2. november 1918 ovennævnte notits om, at det fra dags dato var forbudt at udføre horn af enhver slags. Pakken med kamme af horn er sendt dagen før, 1. november 1918 - er det en tilfældighed?

Postvæsenet i Tyskland må være påvirket af de revolutionære begivenheder. Alle mand var nærmest på gaden for at demonstrere mod kejseren, så transportsystemet har ganske givet været nede i nogle dage.

Kejser Wilhelm II abdicerede 9. november 1918 og samme dag i november blev socialdemokraten Friedrich Ebert udnævnt som ny tysk kansler.